

جمعیت، نیروی انسانی و اشتغال

مهندس سید ابوالقاسم حسینیون^۱

۱ - جمعیت

۱ - ۱ - تحولات جمعیت استان و سهم آن از جمعیت کل کشور

استان خراسان با وسعتی بالغ بر ۳۱۳ هزار کیلومتر مربع بزرگترین استان کشور و با جمعیتی حدود ۶ میلیون نفر پس از تهران پرجمعیت ترین استان کشور به شمار می رود جمعیت این استان پهناور در طی سرشماریها و آمارگیریهای که در دهه های اخیر به عمل آمده و از سال ۱۳۳۵ به بعد با نرخ رشد متوسطی معادل ۳/۱۷ درصد در سال از ۲۰۰۸ هزار نفر به ۵۹۸۷ هزار نفر در سال ۱۳۷۰ رسیده و طی ۳۵ سال تقریباً سه برابر شده است. سهم استان از جمعیت کل کشور در این مدت بین حداقل ۹/۷ درصد (در سال ۱۳۵۵) و ۱۰/۷ درصد (در سال ۱۳۶۵) نوسان داشته و در حال حاضر، طبق نتایج مقدماتی طرح جاری جمعیت در سال ۱۳۷۰، حدود ۱۰/۴ درصد است.

بررسی نتایج نشان می دهد که تا سال ۱۳۵۵ جمعیت استان در مقایسه با جمعیت کل کشور رشد کندی داشته و سهم جمعیتی آن بواسطه مهاجرت جمعیت به سایر نقاط کشور در حال تنزل بوده است. اما پس از ۱۳۵۵ و بویژه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و وقایع بعد از آن (جنگ تحمیلی علیه ایران و جنگ داخلی افغانستان و مهاجرت گسترده افغانها به ایران) جمعیت این استان رشد سریعتری یافته و به رقم ۴/۹ درصد در سال رسیده است. در سالهای اخیر نرخ رشد جمعیت استان دچار تغییر قابل ملاحظه ای شده و طبق نتایج مقدماتی طرح آمارگیری جمعیت به ۲/۵ درصد (تقریباً معادل نصف نرخ رشد در دوره ۶۵ - ۱۳۵۵) تنزل کرده است. علت این کاهش علاوه بر تحولات ناشی از توقف جنگ تحمیلی و تضعیف

۱. معاون هماهنگی و برنامه ریزی سازمان برنامه و بودجه استان خراسان.

مسائل افغانستان و اثرات ناشی از آن بر روند مهاجرت‌های جمعیتی کاهش محسوس میزانهای زاد و ولد نیز می باشد. برآورد می شود در حال حاضر تعداد افغانه مقیم در استان خراسان حدود ۵۵۴ هزار نفر باشد که با مراجعت تدریجی آنها به افغانستان پیش بینی می شود در چند سال آینده و طی سالهای اول برنامه پنجساله دوم رشد جمعیت استان باز هم تا حدودی کاهش یابد. علاوه براین مقایسه، تعداد موالید ثبت شده در استان نیز بیانگر کاهش میزان زاد و ولد در سالهای اخیر می باشد.

۱-۲- تراکم و توزیع جغرافیایی جمعیت

تراکم جمعیت در استان خراسان حدود ۱۹ نفر در کیلومتر مربع است که تقریباً معادل نصف تراکم جمعیت کشور می باشد. از آنجا که قسمت اعظم استان را مناطق کویری و نمکزار پوشانده است تراکم جمعیت در بسیاری از مناطق جنوبی استان بسیار پایین بوده و از حدود یک نفر در کیلومتر مربع تجاوز نمی کند.

استان خراسان از نظر توزیع جمعیتی عمدتاً چهره‌ای روستایی دارد. علی رغم رشد شدید شهرنشینی در فاصله سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ هنوز حدود نیمی از جمعیت استان در نقاط روستائی اقامت دارند. اگر شهرستان مشهد را به جهت ویژگی خاصی که بعنوان بزرگترین قطب شهری در شرق کشور داراست مستثنی کنیم سهم جمعیتی مناطق روستائی سایر شهرستانهای استان به حدود ۶۶/۵ درصد می رسد. علاوه براین، توزیع جمعیت در بین شهرستانهای استان نیز بسیار نامتعادل است. شهرستان مشهد بیش از ۳۷ درصد جمعیت کل استان را در اختیار دارد. شهرستانهای نیشابور، سبزوار، بجنورد، بیرجند و تربت حیدریه هریک با سهم جمعیتی بین ۵ تا ۷ درصد مجموعاً ۳۱/۴ درصد دیگر از جمعیت استان را در اختیار دارند. سهم جمعیتی ۱۶ شهرستان دیگر استان نیز حدوداً ۳۱/۵ درصد است.

۱-۳- ترکیب سنی و جنسی جمعیت

برپایه نتایج کلیه سرشماریها، استان خراسان همواره جمعیت جوانی داشته و نسبت افراد کمتر از ۱۵ ساله آن بیش از ۴۰ درصد بوده است. در سال ۱۳۷۰ حدود ۴۶ درصد جمعیت استان در سنین کمتر از ۱۵ ساله بوده و میانه سنی جمعیت ۱۶/۵۳ سال بوده است.

نرخ سرباری جمعیت (نسبت جمعیت کمتر از ۱۵ ساله و بیش از ۴۶ ساله به جمعیت واقع در سنین ۱۵ تا ۶۴ سالگی) در استان حدود ۱۰۰ درصد است. در سالهای اخیر بواسطه کاهش میزان زاد و ولد تا حدی از جوانی جمعیت کاسته شده و میانگین و میانه سنی جمعیت اندکی افزایش یافته است. نسبت جنسی جمعیت نیز نزدیک به رقم طبیعی و معادل ۱۰۴/۷ نفر مرد در مقابل ۱۰۰ نفر زن می باشد. نسبت جنسی جمعیت در نقاط روستایی از رقم فوق کمتر بوده و بیانگر مهاجرت نیروی کار فعال به شهرها است.

۱- ۴- عوامل موثر بر رشد جمعیت

همانطور که گفته شد تحولات جمعیتی استان در سالهای اخیر تحت تأثیر دو عامل عمده قرار دارد: از یک طرف بواسطه تخفیف مسائل داخلی افغانستان، نه تنها ورود مهاجران افغانی به استان متوقف گردیده بلکه روند معکوس مراجعت به افغانستان به تدریج آغاز شده و در مجموع یکی از عوامل اصلی افزایش جمعیت استان در فاصله سرشماریهای ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ بی اثر گردیده است. از طرف دیگر شواهد آماری نشان می دهد که شاخصهای زاد و ولد در استان در نتیجه اجرای سیاستهای کنترل جمعیت به نحو محسوسی تعدیل شده اند. تعداد موالید ثبت شده در استان دچار یک روند نزولی شده و از حدود ۲۴۸ هزار موالید ثبت شده در سال ۱۳۶۵ به ۱۶۶ هزار موالید در سال ۱۳۷۰ تنزل کرده است. میزان باروری کلی یا تعداد کودکان زاده شده هر زن از ۶/۴ کودک به حدود ۵/۱ کودک پایین آمده است. عوامل فوق در مجموع سبب شده اند که نرخ رشد جمعیت استان از سالانه ۴/۹ درصد در فاصله سالهای ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ به حدود ۲/۵۴ درصد در سالهای اخیر کاهش یابد. نرخ رشد جمعیت شهرهای استان نیز در همین مدت از ۷/۴ درصد به ۳/۶۶ درصد و نرخ رشد جمعیت روستایی استان از ۳/۱ درصد به ۱/۴۴ درصد تنزل کرده است.

۲- نیروی انسانی و اشتغال

۲- ۱- تحول نیروی انسانی و اشتغال استان

نتایج مقدماتی طرح جاری جمعیت نشان می دهد که در سال ۱۳۷۰ تعداد شاغلان استان به حدود ۱۴۴۸ هزار نفر رسیده و در مقایسه با سرشماری ۱۳۶۵ طی پنج سال مجموعاً ۱۹۹

هزار شغل جدید در استان ایجاد شده است. هدف اشتغال در برنامه پنجساله اول، توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و ایجاد سالانه ۳۹۴ هزار شغل جدید تعیین شده است. چنانچه سهم استان را در هدف فوق ده درصد (معادل سهم جمعیتی استان) فرض کنیم می توان گفت که استان از این حیث علی رغم مشکلات اقتصادی موجود، در تحقق هدف اشتغال موفق بوده است. از حدود ۲۰۰ هزار شغل ایجاد شده در پنج سال گذشته، ۱۳۸ هزار شغل (حدود ۶۹ درصد) در نقاط شهری و حدود ۶۰ هزار شغل (حدود ۳۱ درصد) در مناطق روستائی استان ایجاد شده اند.

علی رغم موفقیت نسبی استان در تحقق هدف اشتغال تعداد بیکاران جویای کار در استان همچنان بالا بوده و ثابت مانده است. نرخ بیکاری جمعیت فعال از ۱۱/۱ درصد در سال ۱۳۶۵ به حدود ۹/۸ درصد تنزل کرده است. کاهش این نرخ در نقاط شهری استان محسوس تر بوده و از ۱۱/۶ درصد در ۱۳۶۵ به ۹/۱ درصد در ۱۳۷۰ رسیده است*.

۲-۲- توزیع جغرافیایی تحولات اشتغال

بررسی توزیع فعالیت و اشتغال در شهرستانهای استان نشان می دهد که سهم عمده افزایش اشتغال استان در اطراف مشهد رخ داده و سهم شهرها و مناطق دیگر از مشاغل ایجاد شده در پنج سال گذشته بطور نسبی کم بوده است. افزایش اشتغال در شهرستان مشهد حدود ۸۵ هزار نفر، در شهرستان بیرجند حدود ۲۱ هزار نفر در شهرستان سبزوار ۱۷ هزار نفر و در شهرستان نیشابور حدود ۱۵ هزار نفر بوده است. سهم هفده شهرستان دیگر استان از افزایش اشتغال در سالهای اخیر حدود ۶۱ هزار نفر برآورد می گردد.

۲-۳- ترکیب اشتغال در استان

تاکنون نتایج طرح جاری جمعیت کشور در ارتباط با میزان اشتغال در فعالیتهای مختلف در استان اعلام نشده است. اما براساس نتایج بررسیهای انجام شده در کمیسیونهای

* باید توجه داشت که با توجه به این که تعداد کثیری از جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر استان از نظر فعالیت جزو سایر و اظهار نشده تلقی شده اند درصد بیکاری واقعی از ارقام فوق بالاتر می باشد. بار تکفل شاغلان استان نیز اندکی کاسته شده و از ۴/۲۳ نفر در مقابل هر فرد شاغل به ۴/۱۴ نفر پایین آمده است.

کشاورزی و صنعت و معدن برآورد می شود که تعداد شاغلان استان در این دو بخش در سال ۱۳۷۰ به ترتیب حدود ۴۵۰ هزار نفر و ۲۳۰ هزار نفر بوده است، اشتغال در فعالیتهای ساختمانی نیز براساس آمار پروانه های ساختمانی صادر شده و میزان سرمایه گذاری در این بخش حدود ۲۰۰ هزار نفر برآورد گردیده است. برپایه برآوردهای فوق اشتغال در بخش خدمات در سال ۱۳۷۰ حدود ۵۵۰ هزار نفر خواهد بود که ۲۰ درصد آن در خدمات بازرگانی (شامل عمده فروشیها، رستورانها و...) و ۸۰ درصد باقیمانده در سایر فعالیتهای خدماتی (حمل و نقل و ارتباطات، خدمات مالی، ملکی و بیمه، خدمات اجتماعی و شخصی و...) می باشند. بدین ترتیب طی پنج سال اخیر سهم اشتغال بخشهای صنعت و ساختمان کم و بیش ثابت مانده و در مقابل، کاهش سهم اشتغال کشاورزی و دامپروری به میزان محسوسی بر سهم اشتغال فعالیتهای خدماتی در استان افزوده شده است. بیشترین میزان افزایش اشتغال حدود ۷۰ هزار نفر در فعالیتهای خدماتی غیربازرگانی است که عمدتاً در ارتباط با مشاغل دولتی می باشد. افزایش سهم اشتغال در فعالیتهای خدماتی استان برخلاف جهت گیریهای برنامه پنجساله اول کشور در زمینه اشتغال است.

۳- جمعیت و اشتغال در برنامه پنجساله دوم

۳-۱- پیش بینی تحولات جمعیتی استان

طبق نتایج مقدماتی طرح آمارگیری جمعیت در سال ۱۳۷۰ نرخ رشد جمعیت استان در سالهای اخیر تنزل قابل ملاحظه ای یافته و به حدود ۲/۵ درصد در سال رسیده است. علل این کاهش بطور کلی عبارتند از:

- ۱- تحولات ناشی از توقف جنگ تحمیلی و تغییر جهت سرمایه گذاری ها و فعالیت های اقتصادی به سمت غرب و سایر مناطق کشور.
- ۲- توقف ورود مهاجرین افغانی و بازگشت تدریجی آنان به افغانستان
- ۳- کاهش محسوس میزانهای زاد و ولد در استان.

با توجه به روند تحولات فوق الذکر، پیش بینی می شود که طی سالهای آخر برنامه، با تعدیل اثرات ناشی از دو عامل اول فوق الذکر مجدداً نرخ رشد افزایش یافته و متوسط نرخ رشد جمعیت استان برای کل دوره ۷۷ - ۱۳۷۰ حدود ۳ درصد در سال خواهد بود. براین

اساس جمعیت استان از ۵۹۸۷ هزار نفر در سال ۱۳۷۰ و ۶۳۴۵ هزار نفر در سال ۱۳۷۲ به ۷۳۶۵ هزار نفر در انتهای برنامه پنجساله دوم خواهد رسید. تحولات فوق الذکر و کند شدن سرعت رشد جمعیت استان در مقایسه با جمعیت کل کشور طی سالهای برنامه دوم علیرغم سیاستهای آمایش سرزمین، موجب کاهش سهم استان از جمعیت کشور گردیده و پیش بینی می شود که استان به منطقه ای مهاجر فرست تبدیل خواهد شد.

در سال ۱۳۷۰ حدود ۵۱ درصد جمعیت استان در نقاط شهری و ۴۹ درصد در مناطق روستایی استقرار داشته اند. نرخ رشد جمعیت شهری استان ۳/۶۶ درصد و نرخ رشد جمعیت روستایی (غیر ساکن) ۱/۴۴ درصد در سال بوده است. با توجه به روند مهاجرت های روستایی و تبدیل تعدادی از نقاط روستایی به شهر، برآورد می شود که سهم جمعیت شهری استان در ۱۳۷۲ به ۵۲/۳ درصد افزایش یافته و سهم جمعیت روستایی (غیر ساکن) به ۴۷/۷ درصد تنزل نماید. این روند طی سالهای برنامه پنجساله دوم ادامه خواهد یافت به نحوی که در پایان برنامه، سهم جمعیت نقاط شهری استان به ۵۵/۳ درصد و سهم جمعیت مناطق روستایی به ۴۴/۷ درصد خواهد رسید. پیش بینی می شود که در فاصله سالهای برنامه پنجساله دوم بالغ بر ۱۷۵ هزار نفر از نقاط روستایی به شهرهای استان (یا به سایر نقاط کشور) مهاجرت خواهند نمود.

۳-۲- پیش بینی تحولات اشتغال

تعداد کل شاغلان فعالیتهای اقتصادی در سال ۱۳۷۰ در استان حدود ۱۴۵۰ هزار نفر برآورد شده است که ۳۱/۱ درصد در کشاورزی و دامپروری، حدود ۱۶ درصد در فعالیتهای صنعتی، ۱۵/۲ درصد در آب و برق و گاز و ساختمان و ۳۷/۸ درصد در فعالیتهای خدماتی بوده اند. براساس روند تحولات سالهای اخیر، برآورد می شود که میزان اشتغال در پایان برنامه پنجساله اول در استان به ۱۵۰۰ هزار نفر خواهد رسید و ترکیب اشتغال کم و بیش معادل نسبتهای فوق خواهد بود.

پیش بینی میزان و ترکیب اشتغال در پایان برنامه پنجساله دوم در استان با توجه به در دسترس نبودن اهداف کلان و بخشی در کل کشور بسیار مشکل است. بنابراین در این گزارش فرض شده است که روند سالهای اخیر تا پایان برنامه پنجساله دوم ادامه خواهد یافت. بدین ترتیب میزان اشتغال در سال ۱۳۷۷ به ۱۷۵۰ هزار نفر خواهد رسید که ۲۷/۴ -

درصد در کشاورزی و دامپروری، ۱۹/۷ درصد در فعالیتهای صنعتی و معدنی، ۱۶/۹ درصد در آب و برق و گاز و ساختمان و ۴۰ درصد در فعالیتهای خدماتی خواهد بود. افزایش تعداد شاغلان عمدتاً در مناطق شهری صورت خواهد گرفت. از ۲۵۰ هزار نفر شغل جدید که طی برنامه پنجساله ایجاد می گردد، ۱۸۰ هزار شغل در نقاط شهری و ۷۰ هزار شغل در مناطق روستایی بوجود خواهد آمد. بیش از نیمی از مشاغل جدید جنبه خدماتی خواهند داشت.

۳-۳- اهداف جمعیتی استان در برنامه پنجساله دوم

- اهداف جمعیتی استان خراسان طی برنامه پنجساله دوم عبارتند از :
- ۱- ترغیب و تسهیل بازگشت مهاجران افغانی به کشورشان و انجام تمهیدات لازم جهت جایگزینی نیروی کار بومی بویژه در فعالیتهای کشاورزی و ساختمانی.
 - ۲- کاهش نرخ باروری جمعیت بویژه در مناطق روستایی و شهرهای کوچک.
 - ۳- مهار و کاهش رشد جمعیت منطقه شهری مشهد.
 - ۴- تعدیل و هدایت مهاجرتهاى روستایی.
 - ۵- توزیع متعادل جمعیت در نواحی مختلف استان از طریق تقویت زیربناها و بنیانهای اقتصادی مناطق محروم، شهرستانهای جنوبی و نقاط مرزی و تجهیز امکانات و استعدادهای بالقوه آنها.
 - ۶- ارتقاء سطح مهارتها و کیفیت نیروی انسانی بویژه در مناطق روستایی، شهرهای کوچک و مناطق جنوبی استان.
 - ۷- افزایش امکانات اشتغال مولد با استفاده از ظرفیتهای و قابلیت های موجود کشاورزی، معادن و توسعه فعالیتهای مبتنی بر امکانات طبیعی استان.

۳-۴- سیاستها و خط مشیها

- ۱- تأمین و گسترش امکانات کنترل جمعیت به نقاط روستایی و شهرهای کوچک.
- ۲- گسترش سطح آگاهیهای مردم در ارتباط با رشد بی رویه جمعیت از طریق رسانه های عمومی و ائمه جماعات.
- ۳- افزایش ضریب پوشش تحصیلی دختران در مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان بویژه در مناطق روستایی و شهرهای کوچک.

- ۴- توسعه امکانات ورزشی و تفریحات سالم برای جوانان و زنان بویژه در شهرهای کوچک و متوسط استان.
- ۵- افزایش سهم اشتغال زنان به ویژه از طریق تشویق صنایع دستی و ارائه در آموزشهای فنی - حرفه ای.
- ۶- تقویت و تجهیز تشکیلات اداری - اجرایی و شبکه های خدمات رسانی شهرهای عمده، بویژه در مناطق جنوبی استان به منظور واگذاری تدریجی اختیارات و تصمیم گیرها و تمرکززدایی از مشهد.
- ۷- تقویت و تجهیز شهرهای بجنورد، سبزوار، بیرجند و نیشابور به عنوان کانونهای توسعه و ارائه خدمات برتر و کاهش نقش خدماتی مشهد.
- ۸- تقویت شهرهای کوچک در روستا - شهرها به ویژه در مناطق مرزی (شهرهای باجگیران و سرخس) و مناطق جنوبی و کویرهای استان (شهرهای نهبندان، اسداباد بیرجند، طبس، فردوس، بشرویه و ...) و تجهیز روستاهای مرکزی در سطح دهستانها و بخشها.
- ۹- احداث و تجهیز و تقویت مراکز آموزش فنی - حرفه ای در شهرستانها و مناطق جنوبی استان.
- ۱۰- افزایش اشتغال در روستاها و روستاها - شهرها و ایجاد تنوع در فعالیتهای اقتصادی مناطق روستایی در جهت کاهش شکاف بین درآمدهای روستایی و شهری و بین درآمدهای نقاط شهری بزرگ و شهرهای کوچک.
- ۱۱- فراهم ساختن امکانات جذب نیروی انسانی ماهر در نقاط محروم و مناطق جنوبی استان.

جدول ۱- تحول جمعیت کشور و استان در سرشماریها و آمارگیریهای گذشته

سال	کل کشور		استان خراسان		سهم استان از افزایش جمعیت کشور (درصد)	سهم استان از جمعیت کشور (درصد)
	جمعیت (هزارنفر)	نرخ رشد سالانه	جمعیت (هزارنفر)	نرخ رشد سالانه		
۱۳۳۵	۱۹۰۰۰	-	۲۰۰۸	-	۱۰/۶	-
۱۳۴۵	۲۵۷۸۰	۳/۱	۲۵۱۹	۲/۳	۹/۸	۷/۵
۱۳۵۵	۳۳۷۰۸	۲/۷	۳۲۶۴	۲/۶	۹/۷	۹/۴
۱۳۶۵	۴۹۴۴۵	۳/۹	۵۲۸۱	۴/۹	۱۰/۷	۱۲/۸
۱۳۷۰ (نتایج مقدماتی)	۵۷۸۰۰	۳/۲	۵۹۸۷	۲/۵	۱۰/۴	۸/۵

جدول ۲- مقایسه جمعیت شهری و روستایی استان در سرشماری ۱۳۶۵ و طرح جاری جمعیت ۱۳۷۰

شهرستان	۱۳۶۵ (برآورد)			۱۳۷۰ (نتایج مقدماتی)			نرخ رشد سالانه (درصد)
	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستایی و غیرساکن	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستایی و غیرساکن	
کل استان	۵۲۸۰۶۰۵	۲۵۴۸۹۹۹	۲۷۳۱۶۰۶	۵۹۸۶۹۰۷	۳۰۵۱۴۹۱	۲۹۳۴۴۱۶	۲/۵۴
اسفراین	۱۰۲۸۵۵	۲۷۰۷۹	۷۵۷۷۶	۱۱۲۶۶۰	۳۴۲۱۷	۷۸۴۴۳	۱/۸۴
بجنورد	۳۳۷۴۴۰	۱۱۴۹۹۱	۲۲۲۴۴۹	۳۷۷۹۶۳	۱۳۷۵۸۰	۲۴۰۳۸۳	۲/۲۹
بیرجند	۳۰۲۷۷۱	۸۵۰۲۰	۲۱۷۷۵۱	۳۴۷۴۷۲	۱۰۴۶۰۷	۲۴۲۸۶۵	۲/۷۹
تایباد	۱۳۸۸۱۹	۳۰۹۷۹	۱۰۷۸۴۰	۱۶۱۵۱۹۴	۴۵۱۸۳	۱۱۶۴۱۱	۳/۰۸
تربت جام	۲۱۷۳۰۸	۶۷۶۵۴	۱۴۹۶۵۴	۲۵۲۵۲۱	۸۷۲۷۳	۱۶۵۲۴۸	۳/۰۵
تربت حیدریه	۲۹۵۶۶۰	۸۴۵۳۱	۲۱۱۱۲۹	۳۱۸۶۱۹	۹۵۲۴۶	۲۲۳۳۷۳	۱/۵۱
چناران	۹۱۸۸۵	۱۹۷۲۰	۷۲۱۶۵	۱۱۴۹۸۹	۲۶۷۱۴	۸۸۲۷۵	۴/۵۹
خواف	۸۹۲۲۰	۱۴۰۷۹	۷۵۱۴۱	۱۰۱۸۳۲	۱۸۸۹۶	۸۲۹۳۶	۲/۶۸
درگز	۷۴۴۹۲	۲۹۶۸۴	۴۴۸۰۸	۷۷۶۵۱	۳۲۸۷۱	۳۴۷۸۰	۰/۸۳
سبزوار	۳۷۵۸۴۶	۱۳۳۱۶۴	۲۴۲۶۸۲	۴۰۴۷۶۹	۱۵۱۴۹۹	۲۵۳۲۷۰	۱/۲۹
سرخس	۵۱۶۲۲	۱۶۵۵۹	۳۵۰۶۳	۵۸۵۶۵	۲۱۹۱۴	۳۶۶۵۱	۲/۵۶
شیروان	۱۰۹۲۹۱	۴۸۶۸۸	۶۵۶۰۳	۱۳۶۶۵۹	۵۸۴۷۶	۷۸۱۸۳	۴/۵۷
طبس	۴۸۲۲۹	۱۴۸۷۹	۳۳۳۵۰	۵۳۷۶۳	۱۶۹۷۵	۳۶۷۸۸	۲/۲۰

دنباله جدول ۲- مقایسه جمعیت شهری و روستایی استان در سرشماری ۱۳۶۵ و طرح جاری جمعیت ۱۳۷۰

شهرستان	۱۳۶۵ (برآورد)						نرخ رشد سالانه (درصد)
	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستایی و غیرساکن	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستایی و غیرساکن	
فردوس	۷۵۳۴۵	۳۷۳۱۷	۳۸۰۲۸	۸۴۵۱۶	۴۲۷۸۹	۴۱۷۲۷	۲/۳۲
قازانات	۱۲۲۱۴۹	۲۰۱۱۶	۱۰۲۰۳۳	۱۳۸۱۸۰	۲۴۲۵۵	۱۱۳۹۲۵	۲/۵۰
قوچان	۲۳۷۲۴۲	۷۵۴۵۹	۱۶۱۷۸۳	۲۳۵۰۳۸	۸۵۳۴۴	۱۴۹۶۹۴	-۰/۲
کاشمر	۲۱۷۴۱۷	۶۶۵۵۲	۱۵۰۸۶۵	۲۴۳۷۳۳	۸۱۳۷۱	۱۶۲۳۶۲	۲/۳۱
گناباد	۹۳۳۱۴	۳۸۰۳۷	۵۵۲۷۷	۱۰۳۷۳۷	۴۵۰۷۳	۵۸۶۶۴	۲/۱۴
مشهد	۱۸۵۳۴۱۱	۱۵۰۲۳۸۳	۳۵۱۰۲۸	۲۱۸۹۲۶۹	۱۷۸۸۴۸۲	۴۰۰۷۸۷	۳/۳۹
نهبندان	۵۶۶۸۶	۶۳۷۷	۵۰۳۰۹	۶۰۸۲۸	۹۲۵۰	۵۱۵۷۸	۱/۴۲
نیشابور	۳۶۴۳۱۹	۱۱۵۷۳۱	۲۴۸۵۸۸	۴۰۳۲۴۴	۱۴۳۴۷۶	۲۵۹۷۶۸	۲/۰۵
جمعیت غیرساکن				۹۳۰۵		۹۳۰۵	

جدول ۳ - جمعیت استان برحسب گروههای عمده سنی به تفکیک جنس در ۱۳۷۰ (نتایج مقدماتی)

نسبت جنسی	زن	مرد	مرد و زن		گروههای عمده سنی
			درصد	تعداد	
۱۰۴/۷	۲۹۲۴۳۲۱	۳۰۶۲۵۸۶	۱۰۰	۵۹۸۶۹۰۷	جمع
۱۰۴/۸	۸۱۴۶۳	۸۵۳۷۸	۲/۷۹	۱۶۶۸۴۱	اطفال کمتر از یکساله
۱۰۳/۴	۴۸۱۶۳۰	۴۹۷۹۶۷	۱۶/۳۶	۹۷۹۵۹۷	نوباوگان (۱ - ۵ ساله)
۱۰۴/۶	۴۸۳۵۲۳	۵۰۵۵۷۷	۱۶/۵۲	۹۸۹۱۰۰	کودکان (۶ - ۱۰ ساله)
۱۰۵/۹	۳۱۲۰۶۳	۳۳۰۴۸۷	۱۰/۷۳	۶۴۲۵۵۰	نوجوانان (۱۱ - ۱۴ ساله)
۱۰۱/۷	۵۵۳۹۵۸	۵۶۳۱۷۸	۱۸/۶۶	۱۱۱۷۱۳۶	جوانان (۱۵ - ۲۴ ساله)
۱۰۳/۳	۹۲۱۵۸۲	۹۵۱۹۶۲	۳۱/۲۹	۱۸۷۳۵۴۴	میانسالان (۲۵ - ۶۴ ساله)
۱۴۲/۶	۸۷۷۱۳	۱۲۵۰۸۴	۳/۵۵	۲۱۲۷۹۷	بزرگسالان (۶۵ ساله و بیشتر)
-	۲۳۸۹	۲۹۵۳	۰/۰۹	۵۳۴۲	نامشخص
-	۲۱/۳۵	۲۲/۰۶	-	۲۱/۷۱	میانگین سنی
-	۱۶/۵۰	۱۶/۵۵	-	۱۶/۵۳	میانۀ سنی

جدول ۴ - مقایسه وضع فعالیت و اشتغال در استان در سالهای ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰

شرح	۱۳۶۵ (سرشماری)				۱۳۷۰ (نتایج مقدماتی طرح جاری جمعیت)		
	کل جمعیت	شهری	روستایی و غیر ساکن	کل جمعیت	شهری	روستایی و غیر ساکن	
کل جمعیت استان	۵۲۸۰۶۰۶	۲۵۴۸۹۹۹	۲۷۳۱۰۶۰۷	۵۹۸۶۹۰۷	۳۰۵۱۴۹۱	۲۹۳۵۴۱۶	
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۳۳۵۷۴۵۰	۱۶۷۶۶۸۷	۱۶۸۰۷۶۳	۴۰۴۵۵۰۰	۲۰۸۳۲۱۳	۱۹۵۲۰۵۷	
شاغل	۱۲۴۸۹۵۵	۵۷۴۶۷۱	۶۷۴۲۸۴	۱۴۴۷۸۱۸	۷۱۳۱۱۱	۷۳۴۷۰۷	
یکارجویی کار	۱۵۵۱۷۵	۷۵۳۲۱	۷۹۸۵۴	۱۵۷۳۰۷	۷۱۴۱۱	۸۵۵۵۹	
محصل	۵۸۵۰۸۷	۳۶۹۱۱۱	۲۱۵۹۷۶	۹۳۸۴۱۵	۵۶۵۴۸۷	۳۷۲۰۱۰	
بازآمد بدون کار	۵۴۷۰۸	۳۲۶۱۰	۲۲۰۹۸	۳۶۷۹۳	۴۷۲۲۷	۴۵۵۱	
خانه دار	۱۱۵۶۴۷۰	۵۴۵۵۰۱	۶۱۰۹۶۹	۱۲۳۹۱۰۱	۶۲۱۶۶۵	۶۱۳۳۸۲	
سایر و اظهار نشده	۲۳۳۷۱۸	۷۹۴۷۳	۱۵۴۲۴۵	۲۲۶۰۶۶	۸۴۳۱۲	۱۴۱۱۵۷	
نسبت جمعیت کل به جمعیت شاغل	۴/۲۳	۴/۴۴	۴/۰۵	۴/۱۴	۴/۲۸	۴/۰۲	
درصد یککاری (درصد یکاران از جمعیت فعال)	۱۱/۱	۱۱/۶	۱۰/۶	۹/۸	۹/۱	۱۰/۵	

* در نتایج مقدماتی طرح جاری جمعیت بجای افراد دارای درآمد بدون کار فقط افراد بازنشسته ذکر شده است.

جدول ۵ - مقایسه ترکیب اشتغال در گروههای عمده فعالیت اقتصادی در ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰

تعداداشتغال جدید(هزارنفر)	۱۳۷۰		۱۳۶۵		گروه عمده فعالیت
	درصدازکل		درصدازکل		
۱۹۹	۱۰۰	۱۴۴۸	۱۰۰	۱۲۴۹	کل اشتغال
۳۰	۳۱٫۱	۴۵۰	۳۳٫۶	۴۲۰	کشاورزی و دامپروری
۳۵	۱۵٫۹	۲۳۰	۱۵٫۶	۱۹۵	صنعت و معدن
۹	۱٫۴	۲۰	۰٫۹	۱۱	آب و برق و گاز
۳۱	۱۳٫۸	۲۰۰	۱۳٫۵	۱۶۹	ساختمان
۹۴	۳۷٫۸	۵۴۸	۳۶٫۴	۴۵۴	خدمات
(۲۳)	(۷٫۶)	(۱۱۰)	(۷)	(۸۷)	(خدمات بازرگانی)
(۷۱)	(۳۰٫۲)	(۴۳۸)	(۲۹٫۴)	(۳۶۷)	(خدمات غیر بازرگانی)

جدول ۶ - عملکرد استان در زمینه نیروی انسانی و اشتغال در طی سالهای اخیر و مقایسه آن با اهداف برنامه پنجساله

عملکرد استان	هدف برنامه در استان	هدف برنامه در کشور	هدفهای کمی برنامه پنجساله اول
۴۰۰۰۰ کاهش ۱۱٫۷٪	۳۹۴۰۰۰ کاهش ۱۵٫۷٪	۳۹۴۰۰۰ کاهش ۱۵٫۷٪	متوسط تعداد مشاغل جدید ایجاد شده در سال تقلیل نرخ بیکاری (از ۱۵٫۹ به ۱۳٫۴٪ در کل کشور)
سهم خدمات از ۳۶٫۳٪ به ۳۷٫۸٪ افزایش یافته است	۳٫۶٪ کاهش	۳٫۶٪ کاهش	کاهش نسبت اشتغال در فعالیتهای خدماتی (از ۴۷٫۲٪ به ۴۵٫۵٪ در کل کشور)

جدول ۷ - پیش بینی جمعیت استان طی برنامه پنجساله دوم (۱۳۷۷ - ۱۳۷۲)

مناطق	۱۳۷۷		۱۳۷۲		جمعیت		مناطق
	درصد	تعداد (هزار نفر)	درصد	تعداد (هزار نفر)	درصد	تعداد (هزار نفر)	
کل استان	۱۰۰	۷۳۶۵	۱۰۰	۶۳۴۵	۱۰۰	۵۹۸۷	کل استان
نقاط شهری	۵۵٫۳	۴۰۷۵	۵۲٫۳	۳۳۲۰	۵۱٫۰	۳۰۵۲	نقاط شهری
مناطق روستایی	۴۴٫۷	۳۲۹۰	۴۷٫۷	۳۰۲۵	۴۹٫۰	۲۹۳۵	مناطق روستایی
نرخ رشد سالانه طی ۷۰-۷۷	۳٫۰		۳٫۰				نرخ رشد طبیعی در ۱۳۷۷
	۳٫۰۳						
	۳٫۰۲						
	۳٫۰۴						

جدول ۸ - پیش بینی اشتغال در استان طی برنامه پنجساله دوم (۱۳۷۷ - ۱۳۷۲)

مناطق	۱۳۷۷ (پیش بینی)				۱۳۷۲ (برآورد)				مناطق
	خدمات	ساختمان	آب و برق و گاز	صنعت و معدن	کشاورزی	کل اشتغال	خدمات	ساختمان	
کل استان	۲۵۰	۴۵	۲۷۵	۴۸۰	۱۷۵۰	۵۷۰	۲۱۵	۲۵	۴۵۵
نقاط شهری	۱۵۷	۳۸	۱۵۵	۴۵	۹۴۰	۴۴۵	۱۳۰	۲۰	۴۰
مناطق روستایی	۹۳	۷	۱۲۰	۴۳۵	۸۱۰	۱۲۵	۸۵	۵	۴۱۵